

Francken, Fritz

 Persoon

Ulrike Burki

Fritz Francken (1893-1969) was een Antwerps dichter en prozaschrijver. Hij was, samen met Daan Boens en August van Cauwelaert, een van de spilfiguren van de generatie frontdichters uit de Eerste Wereldoorlog.

Volledige voornaam

Frederic Edward

Pseudoniem

Fritz Francken

Alternatieve naam

Frits Francken; Frederic Clymans;
Frederik Edward Clijmans

Geboorte

Antwerpen, 17 april 1893

Overlijden

Antwerpen, 15 augustus 1969

Inhoudstafel

 Leestijd: 4 minuten

Fritz Francken studeerde aan de normaalschool in Lier en ging in 1913 aan de slag als onderwijzer. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd hij als soldaat gelegerd aan het IJzerfront waar hij het achtereenvolgens tot korporaal, sergeant en adjudant schopte.

Tijdens de oorlogsjaren was Francken zeer actief in het literaire leven achter de frontlinie. Hij kwam regelmatig over de vloer in de 'Swiss Cottage', de kunstenaarsvilla van Marie-Elisabeth Belpaire en zetelde in de redactie van het door haar opgerichte tijdschrift Dietsche Warande en Belfort (zie Literatuur).

Na de demobilisatie keerde Francken niet terug naar het onderwijs, maar ging hij aan de slag in de Stedelijke Volksbibliotheek in Antwerpen. Hij schreef een monografie over Pol de Mont en werkte mee aan de dagbladen De Schelde en De Volksgazet. Onder zijn echte naam, Frederik Edward Clijmans, publiceerde hij tal van gidsen en monografieën over Antwerpen en in 1934 werd hij hoofd van de Dienst voor propaganda en toerisme in Antwerpen.

Fritz Francken overleed in 1969 en ligt begraven op het Schoonselhof in Antwerpen.

Verhouding tot de Vlaamse beweging

Franckens verhouding ten opzichte van de Vlaamse beweging is allerm minst eenduidig. Tijdens de Eerste Wereldoorlog correspondeerde hij uitgebreid met Marie-Elisabeth Belpaire. Uit hun briefwisselingen blijkt dat zij elkaar konden vinden in hun strenge veroordeling van de Vlaams-Duitse collaboratie (zie Activisme). Hoewel Francken zelf ook voor Vlaams zelfbestuur pleitte, vond hij collaboratie met de bezetter geen geschikte weg om dat doel te bereiken.

In een brief die hij in 1919 aan Lode Baekelmans richtte, deed hij zijn standpunt duidelijk uit de doeken. 'In principie keuren wij de meeste veranderingen door de activisten tijdens den oorlog uitgevoerd goed. Maar wat wij veroordeelen: zij hadden de bescherming van den vijand niet mogen inroepen om hun programma op te dringen. De bloeditol door ons volk op de slagvelden van Vlaanderen gestort zal met meer welsprekendheid de gegrondheid onzer eischen staven dan welke politieke paskwil ook.'

Hoewel Francken zich dus duidelijk uitsprak tegen het activisme, begon hij met het verstrijken van de jaren wel steeds meer te voelen voor Vlaams zelfbestuur. Na de oorlog engageerde Francken zich in het Vlaams-nationalistische tijdschrift *De Schelde* en in *De Regenboog*, het radicaal flamingantische uitgeverfonds van Lode Rigouts. Die geleidelijke radicalisering van Franckens flamingantisme leverde hem in liberale kringen het verwijt op een 'politieke springer' en een 'overlooper' te zijn.

Literair werk

Fritz Francken schreef zijn bekendste verzen aan het front. Net voor het uitbreken van de oorlog was hij bij de Antwerpse uitgeverij E. Secelle gedebuteerd met de dichtbundel *Festijnen uit een Bruidsgelij* en in 1918 verscheen zijn tweede dichtbundel, *Het heilige schrijn*, bij uitgeverij Filliaert in De Panne. In 1919 rolden achtereenvolgens *De vijf glorierijke wonden* en *De blijde kruisvaart* van de pers. De frontgedichten van Francken kenmerken zich door de lichte, opgewekte toon die vaak door de sombere oorlogsthematiek heen schemert.

Francken was in zijn jonge jaren het meest actief als dichter, maar na de oorlog legde hij zich vooral toe op het genre van het korte verhaal. Ook in het late interbellum, bleef de oorlog een belangrijk thema in het literaire oeuvre van Fritz Francken, bijvoorbeeld in zijn werken *De Antwerpsche volksjongen op het oorlogspad* (1937) en in de oorlogsroman *De Bonnefoy's trouwen uit* (1939). In 1959 gaf Francken *Met de Ransel op de Rug* uit, een nieuwe verzameling gedichten die hij in 1914-1918 in de loopgraven had geschreven.

Werken

- *Festijnen uit een Bruidsgetij*, Antwerpen: E. Secelle, 1914.
- *Het heilige schrijn*, De Panne: Juul Filliaert, 1918.
- *De vijf gloriejke Wonden*, De Panne: Juul Filliaert, 1919.
- *De blijde kruisvaart*, 1919.
- *Pol de Mont*, 1920.
- *Vertellingen*, 1925.
- *Korte vertellingen*, 1938.
- *De Bonnefoy's trouwen uit*, 1939.
- *Verzamelde Gedichten*, 1941.
- *Twintig Sonnetten*, 1942.
- *Grote parade en klein garnizoen*, 1944.
- *Nieuwe Gedichten*, 1945.
- *Met de Ransel op de Rug*, 1959.
- *Verzamelde gedichten*, 1962.
- *Normandische suite*, 1963.
- *Nagras*, 1964.
- *Normandische Suite*, 1964.
- *Laatste Verzen*, 1968.

Literatuur

- O. van Hauwaert, *Vlaamsche oorlogsliteratuur. Bloemlezing ingeleid en samengesteld door O. van Hauwaert*, 1924.
- J. Muls, *Inleiding tot Fritz Francken: Verzamelde gedichten*, 1941.
- W. Clijmans, *Fritz Francken*, in: *Kunstenaars van heden. Een reeks boeken over Vlaamse kunstenaars*, 1961.
- M. Rutten en J. Weisgerber, *D. De frontgeneratie 1914-1918*, in: *Van Arm Vlaanderen tot De Voorstad Groeit*, 1988.
- Q.M.B., Een eeuw Fritz Francken. Een zoon mijmert bij de herinnering aan zijn onvergetelijke vader, in: *Nieuwe Gazet*, 1 mei 1993.
- G. Buelens, *Europa Europa! Over de dichters van de Grote Oorlog*, 2008.
- N. Criel, *Fritz Francken, meer dan een frontdichter. Een studie van de invloed van de Grote Oorlog op zijn poëzie en poëtica*, 2009.
- J. Fontier, Vlaamse dichters aan het IJzerfront. August van Cauwelaert. Daan Boens. Fritz Francken. Franz de Backer, in: *Gierik & NVT*, 2013.
- S. van Faassen (red.) *Schrijvers in de Eerste Wereldoorlog*, 2014.